Утвърдил: ……..

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Факултет: СЛАВЯНСКИ ФИЛОЛОГИИ

Специалност: ***Български език и литература и история***

СЛ	И	Ф	0	5	0	1	2	5

Литература на Българското възраждане

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

З	0	2	1

Преподавател: проф. дфн Николай Чернокожев

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	45
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	0
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	20
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	25
Обща извънаудиторна заетост		
ОБЩА ЗАЕТОСТ		**90**
Кредити аудиторна заетост		**2**
Кредити извънаудиторна заетост		**1**
ОБЩО ЕКСТ		**3**

№	Формиране на оценката по дисциплината[1]	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	

[1] В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

2.	Участие в тематични дискусии в часовете	10%
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуша самостоятелна работа /контролно	10%
9.	Представяне на курсов проект върху оригинално издание/архивен документ от периода	20%
10.		
11.		
12.	Изпит /КИ/	60%

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът изяснява характера, спецификата, границите и периодизациите на Българското възраждане, очертава идейните, тематичните, жанровите, стиловите доминанти в периода между XVIII-XIX век. С оглед на специалността «Български език и литература и история» курсът разчита на по-задълбочено осмисляне на литературните процеси в рамките на османския и балканския исторически контекст на 18. и 19. век, свързани с националната идея на българите, с влиянията на Европейското просвещение върху българите като част от балканските народи под османска власт. На преден план се поставя изучаването на конкретните казуси с живота и творчеството на българските книжовници, както онези които присъстват вече в литературния канон, така и по-малко известните, чиито принос понякога остава недооценен в големия исторически разказ.

Предварителни изисквания:

Лекционният курс е отворен към широка историческа, литературна и културологична проблематика. Лекциите са предназначени за студенти редовно обучение.

Очаквани резултати:

Набавяне на знания за проблеми, автори и процеси на усвояването на просвещенски идеи от Европа и балкански народи сред българите под османско владичество през XVIII-XIX век. Осмисляне на понятията „Възраждане“, „Просвещение“, „Ренесанс“ „робство“, „танзимат“ и др. в контекста на създаването на оригинална българска литература. Работа с архивни източници, старопечатни издания на книги и периодика и предаване на курсов проект върху избрано оригинално издание или архивен документ. Придобиване на умения за анализ на текстове от книжнината в разглеждания период в съответствие с класически и съвременни интерпретативни подходи.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Преход от стара към нова литература. Българското възраждане в отношение към Балканите и славянския свят. Граници и периодизации – Възраждането като „Ренесанс“, „Просвещение“, „Танзимат“	3
2.	Българите и Балканите през XVIII век – литература на българите католици, българи в южнославянска среда, български книжовници в манастирските средища в Сремски Карловци, Атон и Молдова	3
3.	Истории на българите през XVIII век – Паисий Хилендарски, Йеромонах Спиридон, Анонимен Зографец, Блазиус Клайнер	3
4.	Фигури на прехода между XVIII-XIX век. Софроний Врачански – обществена дейност и творчество. Книжовниците от Македония – Кирил Пейчинович, Йоаким Кърчовски, Теодосий Синаитски	3
5.	Реформиране на образованието - Петър Берон, Юрий Венелин, Васил Априлов, Неофит Рилски, учебна книжнина и проблемът за българския език	3
6.	Лирика и поетическа практика на българските автори през XIX в. Първи стихотворци. Даскалска, любовна, бунтовна и религиозна поезия. Женското поетическо творчество през Възраждането	3
7.	Балканите и периодичния печат. Първи български издания – представители, теми и рецепция. Иван Богоров и Константин Фотинов като журналисти	3
8.	Неофит Бозвели – възрожденските диалози и църквата. Георги Раковски – продължител на делото на Бозвели; Раковски като журналист, поет, историк и фолклорист	3
9.	Цариград и българите. Петко Р. Славейков – общественик, поет и литературен критик.	3
10.	Културни средища и литературни дружества. Български книжовници в Букурещ, Браила, Белград, Одеса, Цариград и Москва през XIX век	3
11.	Преплетени истории на превода в българския контекст на XIX в. Повестите на Васил Друмев, Илия Блъсков, Любен Каравелов	3
12.	Развитие на възрожденската драма и театър. Първи представления. Историческата драматургия – теми и въздействие. Драмите на съвременна тематика и проблемът за криворазбирането на цивилизацията	3
13.	Зараждане на нови жанрови форми и отношението им към естетиката на романтизма и реализма. Пътеписи и фейлетони през Възраждането	3
14.	Литературната критика през Възраждането. Дискусиите в „Читалище“ и „Периодическо списание“. Първи учебници по теория на литературата.	3
15.	Христо Ботев – революция, творческа дейност и конструирането на колективната памет на българите за събитията 1876-1878	3

Конспект:

№	Тема:
1.	Преход от стара към нова литература. Ренесанс, Просвещение, Възраждане Танзимат. Специфика на Българското възраждане в отношение към Балканите и славянския свят. Граници и периодизации
2.	Интересът към историята на българите през втората половина на XVIII век –Спиридонова история, Зографска история, История на Блазиус Клайнер
3.	„История славянобългарска“ на Паисий Хилендарски – източници, съдържание, преписи, значение.
4.	Фигури на прехода между XVIII-XIX век. Софроний Врачански – обществена дейност и творчество.
5.	Реформиране на образованието – нови методи и учебни предмети. Петър Берон „Буквар с различни поучения“
6.	Васил Априлов – живот, общуване с руските и украинските учени. Юрий Венелин и българската история. Книжовна и меценатска дейност
7.	Неофит Бозвели – просветител и книжовник. Диалози – „Плач бедния Мати Болгария“
8.	Генезис и развитие на лирическите жанрове; първи стихотворци, представители на религиозната, даскалската и светската поезия. Първи жени-авторки
9.	Възрожденските поеми – теми и мотиви; представители
10.	Поява на периодичния печат на български език. Първи вестници - „Български орел“ и „Цариградски вестник“ на Иван Богоров и Любословие“ на Константин Фотинов. Теми и проблеми на българските издания до 1878 г.
11.	Георги Раковски – творчески път, мемоари, поезия, журналистика
12.	Георги Раковски – поетическа и журналистическа дейност
13.	Петко Р. Славейков – общественик и публицист, поет и литературен критик. Отношението на Петко Славейков към българските журналисти в Цариград
14.	Културни средища и литературни дружества. Български книжовници в Букурещ, Белград, Прага, Одеса, Цариград и Москва през XIX век
15.	Роля на преводите в развитието на българската белетристика. Повестите на Васил Друмев „Нещастна фамилия“ и Илия Блъсков „Изгубена Станка“
16.	Любен Каравелов – теми и мотиви в белетристиката му
17.	Любен Каравелов – творчески път, вестници и списания- „Свобода“, Независимост“, „Знание“
18.	Развитие на възрожденската драма и театър. Първи представления. Комедии. Добри Войников „Криворазбраната цивилизация“, Тодор Пеев „Фудулеску“
19.	Историческата драматургия на Добри Войников, Васил Друмев
20.	Пътеписите през Възраждането – Иван Богоров „Няколко деня по българските места“, Найден Геров „пътеписни писма“
21.	Фейлетоните през Възраждането – Любен Каравелов, Христо Ботев, Петко Славейков
22	Литературната критика през Възраждането. Васил Друмев, Нешо Бончев, Райко Жинзифов и др.
22.	Христо Ботев. Поезия, публицистика, литературна критика

Библиография:

I. Монографии, исторически и теоретични изследвания.

Александрова, Н. Еничарите. Преплетени истории в османския контекст на XIX век. С., 2018.
Ангелов, Б. Ст. В зората на българската възрожденска литература. С., 1969.
Аретов, Н. Българското възраждане и Европа. С., 1995.
Аретов, Н. Национална митология и национална литература. С., 2007.
Аретов, Н. Чернокожев, Н. Българска литература XVIII – XIX век. Един опит за история. С., 2006.
Аретов, Н. Софроний Врачански – живот и дело. С., 2017.
Арнаудов, М. Творци на Българското възраждане. С., 1969, т. 1 – 2.
Баева, С. Петко Славейков. Живот и творчество, С.,1968.
Боршуков, Г. История на българската журналистика до Освобождението, 1965; 2003.
Брадистилова-Добрева, М. Възрожденската театрална култура в България, 1983.
Генчев, Н. Българската възрожденска интелигенция. С., 1991.
Дамянова, Р. Писмата в културата на Българското възраждане. Ш., 1995.
Дамянова, Р. Отвъд текстовете: Културните механизми на Възраждането. С., 2004.
Данова, Н. Как е живяна и как е мислена детската възраст от Българите (XVII-XIX в.) С. 2023.
Данова, С. Какъв ни е Паисий? Християнство и наицонализъм в културната биография на „История славянобългарска“. С., 2024.
Даскалов, Р. Как се мисли Българското възраждане десет години по-късно? С. 2013.
Динеков, П. Първи възрожденци. С., 1944.
Детрез. Р. Не търсят гърци, а ромеи да бъдат – православната общност в Османската империя. XV-XIX век. С., 2015.
Динеков, П. Из историята на българската литература, С. 1969.
Добрева, В. Технология на историческата драма. (Войников – Друмев – Вазов), С., 1997.
Жечев, Т. Българският Великден, или страстите български. С., 1975, 1976.
Каракостов, Ст. Българският възрожденски театър на освободителната борба. 1858-1878. С., 1973.
Конев, Ил. Българското възраждане и Просвещението. С., 1983.
Кръстева, М. От разпятието до мрака. Към сюжета за българските възрожденски идентичности. Пд., 2001.
Леков, Д. Българска възрожденска литература, том 1 и 2. С.,1988.
Либератос. А. Възрожденският Пловдив: трансформация, хегемония, национализъм. С. 2019.
Минев, Д. Никола Козлев. С., 1966.
Мутафчиева, В. Книга за Софроний, С., 1978.
Николова, Ю. Записки по българска възрожденска литература. Пд., 2004.
Ничев, Б. Увод в южнославянския реализъм. С., 1971, 1976.
Пенев, Б. История на новата българска литература. С., 1930-1936, т.1 – 4; 1976 – 1978, т. 1 – 4.
Пенев, П. Българска възрожденска драматургия, 1964.
Пътова, Н. Драматургията на българското. Националната идентичност във възрожденската драма. С. 2012.
Радев, Ив. Българска възрожденска литература. С., 1980, 1989.
Радкова, Р. Българската интелигенция през Възраждането. С., 1986.
Сестримски, Ив. Нешо Бончев, С.,1983.
Станева, К. Апология на българското. Творчеството на Георги Раковски. С., 1996.
Станева, К. Гласове на Възраждането. С., 2001.

Стоянов, З. Христо Ботев. Опит за биография. Русе, 1888.
Стефанов, В. Лабиринтите на смисъла. Критически речник на поезията на Христо Ботев. С., 1993.
Таринска, Ст. Прозата на Христо Ботев. С., 1966.
Тодоров, Ил. Над Ботевия стих. С., 1988.
Топалов, К. Възрожденци. С., 1990, т. 1 – 2; 1999; 2002; 2003.
Топалов, К. Григор Пърличев. Живот и дело, 1982.
Топалов, К. Раковски и Ригас в културно-историческите модели на Балканското възраждане. С., 2003.
Унджиев, Ив., Унджиева, Цв. Христо Ботев – живот и дело. С., 1976; 1985.
Унджиева, Цв. Любен Каравелов – белетрист и фейлетонист, 1968
Фолклор и литература, ред. П. Динеков и др., 1968.
Хранова, Албена, Историография и литература, т. 1 и 2. С. 2011.
Чернокожев, Н. Любен Каравелов и българското възрожденско време. С., 1995.
Чернокожев, Н.. От възраждане към прераждане. С., 2003
Чернокожев, Н. Страници по Възраждането. С. 2021.
Шишманов, Ив. Д. Избрани трудове (Ред. К. Топалов) С., 2012.

II. Сборници, антологии, справочни и по-важни факсимилни издания

Балканският деветнадесети век, други прочити. (съст. Диана Мишкова и колекгив). С. 2006.
Българска възрожденска критика. (Съст. Г. Марков) 1981.
Българска възрожденска поезия. Антология. (Съст. К. Топалов) С., 1980; 2012.
Възрожденски диалози, С.,1985.
Възрожденски пътеписи, С., 1969.
Възрожденски страници. Антология. (Съст. П. Динеков) С., 1969.
Възрожденски фейлетони, С.,1968
Възрожденският текст. Прочити на литературата и културата на Българското възраждане. (Съст. Р. Дамянова и др.) С., 1999.
Енциклопедия на българската възрожденска литература. (Гл. ред. Ив. Радев) В.Т., 1996.
За литературните жанрове през Възраждането. (Отг.ред. П. Динеков и др.) С., 1979.
Клайнер, Блазиус. История на България. С., 1977.
Паисий Хилендарски и неговата епоха. С., 1962.
Паисий Хилендарски. История славянобългарска, критическо издание с превод и коментар. Съст. Пеев, Д. и колектив. Атон, 2015.
Софроний Врачански. Сборник изследвания. С., 2004.
Христо Ботев. Нови изследвания. (Съст. Ст. Елефтеров, Н. Чернокожев) С., 1990.
Хоризонти на словото. Сборник в чест на 80-годишнината на проф. Кирил Топалов. (Съст. Н. Чернокожев и колектив). С. 2023.

Дата: **Съставил: проф. дфн Николай Чернокожев**
6.05.2026 г.

Учебната програма е приета на заседание на ФС на ФСлФ с протокол номер 5 / 12.05.2026 г.